

Monitor Collectieve Aanpak 2021

Foto: Kamiel Scholten

Een aanpak ter ondersteuning
van ouders, kinderen & jongeren

Jeugdgezondheidszorg

Inhoud

Voor u ligt een monitor van de collectieve aanpak over 2021. In dit stuk richt het team collectieve aanpak zich op professionals in de stad en op collega's van de gemeente Utrecht (beleid en uitvoering). We kijken terug op wat er is gedaan en bereikt. Ook blikken we vooruit op waar we de komende periode op in willen zetten.

Inleiding	3
Werkwijze	4
Belangrijke ontwikkelingen in 2021	5
Verdere verspreiding van het gedachtegoed	5
Betere borging	5
Impact van coronamaatregelen	5
Doen, leren en verbeteren: wat zien we gebeuren?	6
De vraag/behoefte van ouders en jongeren is het vertrekpunt van denken en handelen	6
Netwerkversterking	6
Preventie	6
Normaliseren van de opvoedvraag	7
Overige organisatieontwikkelingen	7
Hoe gaan we verder in 2022	8
Verbreding	8
Borging	8
Zichtbaarheid en diversiteit	8
Wat hebben we gedaan? Een overzicht van activiteiten in 2021	9
Hoera! 8 maanden	9
Bestaande interventies	10
Internationale ouderdialog	11
Inzet eerste 1000 dagen	11
Webinars	13
Ouder-kind inloopgroepen	14
Kinderopvangtoeslagaffaire	15
BuKoJoU	15
Voorbeeld van samenwerking met voortgezet onderwijs	16
Krijtclub Ontwerp Team	16
Hang-out De Meern	17

Inleiding

Lokalis (Buurtteams Utrecht), Jeugdgezondheidszorg (Volksgezondheid/JGZ) en Maatschappelijke Ontwikkeling (MO) werken sinds 2018 samen om ouders, kinderen en jongeren in Utrecht te ondersteunen bij opgroeivragen. Via de Collectieve Aanpak willen we het ouderschap versterken door ouders en jongeren van elkaar te laten leren. Concreet betekent dit dat we activiteiten samen met ouders, jongeren en kinderen ontwikkelen en uitvoeren. Niet vóór hen, maar met hen. Adviseurs/procesbegeleiders van Lokalis en JGZ adviseren en ondersteunen daarbij.

In deze tweede monitor leest u wat we in 2021 gedaan en bereikt hebben. Informatie over 2020 en een uitgebreidere beschrijving van de Collectieve Aanpak leest u in de eerste monitor.

Werkwijze

In de Collectieve Aanpak staan vier uitgangspunten centraal:

- **Ouders, jongeren en kinderen** zijn het vertrekpunt: we starten met de vragen en behoeften van ouders, jongeren en kinderen. Zo krijgt hun perspectief vanaf het begin een plek.
- **Netwerkversterking:** ouders, jongeren en kinderen vinden herkenning in elkaars opvoed- en opgroeivraagstukken, benutten elkaars ervaring en krijgen meer vertrouwen in hun eigen kunnen.
- **Preventie:** we houden lichte opvoedvragen klein door er op tijd bij te zijn.
- **Normaliseren:** door het uitwisselen met andere ouders krijgen ouders meer rust en vertrouwen in hun eigen opvoedsituatie en opvoedvaardigheden. Bij problemen zoeken zowel gezin als professional eerst naar hulp binnen de eigen omgeving van het gezin en pas daarna bij de (specialistische) zorg.

Foto: Ben Wicks

Belangrijke ontwikkelingen in 2021

Verdere verspreiding van het gedachtegoed

Een belangrijk focuspunt in 2021 was om de aanpak verder uit te breiden in de stad. Op dat gebied zijn belangrijke stappen gezet:

- Er is een nieuwe adviseur Collectieve Aanpak bij de afdeling Volksgezondheid begonnen, die zich op de eerste 1000 dagen van kinderen richt.
- DOCK en Stichting JoU zijn onderdeel geworden van het stedelijk kernteam Collectieve Aanpak. In dit kernteam bespreken we de samenwerking en ontwikkelingen.
- Utrechtse professionals van verschillende organisaties in het sociaal domein werken mee in de activiteiten van de Collectieve Aanpak. Zij hebben onder meer een inhoudelijke rol bij de stedelijke webinars.
- JGZ-professionals en gezinswerkers van de Buurtteams ontwikkelen zelf steeds meer nieuwe ideeën. Die variëren van een podcast over opvoeden tot dialooggesprekken tussen JGZ-professionals en internationale ouders om elkaar beter te begrijpen.
- Adviseurs/procesbegeleiders geven een interview (video) aan het Nederlands Jeugd Instituut om zo in gesprek te gaan met werkers in de wijk. Dat gesprek gaat over hoe je de eerste stappen zet om op een gelijkwaardige basis samen te werken met inwoners.

Deze ontwikkelingen hebben invloed op de rol van de adviseurs/procesbegeleiders. Ze zijn minder uitvoerend bezig, maar werken meer verbindend, agenderend en ondersteunend. Ze experimenteren met de inzet van bestaande effectieve interventies in combinatie met de Collectieve Aanpak. Dit gebeurt bij niet-problematische scheidingen en bij de behoefte aan sociale vaardigheidstrainingen bij kinderen.

Betere borging

Ook bij het vastleggen en overdragen van de aanpak zijn in 2021 stappen gezet. In de borging zien we de volgende ontwikkelingen:

- Twee jeugdverpleegkundigen zijn begonnen om de Collectieve Aanpak in de acht JGZ-teams steviger te ontwikkelen en een plek te geven in de werkzaamheden. Het eigen maken en inzetten van het gedachtegoed speelt zowel bij JGZ-professionals als bij de gezinswerkers van het Buurtteam.
- Lokalis heeft de Collectieve Aanpak als koers opgenomen in het jaarplan. De aanpak is ook onderdeel geworden van de teamplannen bij de buurtteams. In de koers van de JGZ is de Collectieve Aanpak een volwaardig onderdeel van het aanbod.
- De adviseurs/procesbegeleiders van Lokalis en JGZ bespreken samen casuïstiek, zodat ze elkaar nog beter kunnen vinden in de samenwerking.

Impact van coronamaatregelen

In zowel 2020 als 2021 hadden de coronamaatregelen zowel in positieve als negatieve zin invloed op het werk en de ambities van de Collectieve Aanpak. De maatregelen dwongen de adviseurs/procesbegeleiders om creatief aan te sluiten bij vragen van ouders en jongeren.

Hierdoor heeft de Collectieve Aanpak zich goed ontwikkeld op digitaal vlak: er zijn vele succesvolle activiteiten geweest waarin het is gelukt om de gestelde doelen te bereiken. Toch blijven fysieke ontmoetingen in de wijken cruciaal. Een deel van de Utrechtse ouders mist digitale toegang en/of vaardigheden. Het ligt voor de hand om een combinatie te maken van digitale en fysieke bijeenkomsten.

Doen, leren en verbeteren: wat zien we gebeuren?

In dit hoofdstuk reflecteren we op inzet, activiteiten en veranderingen die we realiseren in Utrecht. Dit doen we aan de hand van de vier uitgangspunten. De belangrijkste conclusie is dat de Collectieve Aanpak niet meer weg te denken is als alternatief voor, of aanvulling op, individuele benaderingen of groepsaanbod¹. Wel zien we nog volop kansen voor uitbreiding en verbetering.

De vraag/behoefte van ouders en jongeren is het vertrekpunt van denken en handelen

In 2021 is bij een aantal trajecten bewuster bekeken wat collectief kan en waar individuele inzet nodig is. Een voorbeeld hiervan is de digitale bijeenkomst 'Hoera! 8 maanden' voor ouders met kinderen in de leeftijd van acht tot elf maanden. Daarin komen thema's naar voren die op dat moment belangrijk zijn voor ouders. We volgen of deze groepsbijeenkomst leidt tot een minder druk telefonisch spreekuur, waardoor meer ruimte ontstaat voor gezinnen die meer ondersteuning nodig hebben.

Bij bestaande initiatieven is aan de hand van het gedachtegoed van de Collectieve Aanpak bekeken wat de wensen van de ouders zijn. Een wens is bijvoorbeeld om bij een scheiding laagdrempelige steun te bieden aan kinderen en ouders. We moeten continu scherp zijn dat we niet aanbodgericht werken, maar dat de behoeften van ouders en jeugd centraal staan. Het besef groeit bij collega's dat ze hun werk anders kunnen organiseren: vanuit de behoeften van ouders en met een groepsgerichte aanpak waarbij ouders en kinderen elkaar ondersteunen.

Netwerkversterking

We willen graag dat ouders, kinderen en jongeren elkaars vraagstukken herkennen en elkaars ervaringen benutten. In 2020 zagen we al in de evaluaties van de opvoed- en opgroeiwebinars dat ouders dit fijn vinden: waar ze eerst vooral veel waarde hechtten aan de antwoorden van experts en professionals, vonden ze het steeds vaker prettig en nuttig om hun ervaring te delen met andere ouders. Ze zoeken en vinden steunen bij elkaar. Deze ontwikkeling heeft in 2021 doorgezet. De webinars worden op grote schaal bekeken en teruggekeken.

Preventie

We willen lichte opvoedvragen klein houden door er snel bij te zijn. Met die gedachte zijn in 2021 diverse webinars gehouden over opvoedvraagstukken. Ook de bijeenkomsten voor ouders die net in scheiding liggen en de ouder-kind inloopmomenten hebben dat doel. Veel ouders geven aan na de activiteiten zelf verder te kunnen. In de samenwerking tussen professionals is er in toenemende mate aandacht voor preventie – er is een completer overzicht van wat er speelt in de keten en wie op welk moment het beste kan aansluiten. Steeds vaker kijken professionals of er preventief aanbod is en zo nee, hoe zij dit kunnen organiseren.

¹ Bij een aanbodgerichte aanpak is een signaal iets waar een aanbod op of voor bedacht wordt, dat als oplossing zou kunnen dienen. Bij een collectieve aanpak is een signaal een vertrekpunt om met elkaar in gesprek te gaan om zo, in gelijkwaardige samenwerking met ouders, te komen tot een antwoord dat zij zien als kansrijk en helpend.

Normaliseren van de opvoedvraag

We streven ernaar dat vragen over opvoeden en opgroeien een normaal onderdeel van het leven zijn. Grotendeels wordt dit gedaan door de uitwisselingen tussen ouders aan te moedigen. Ouders horen zo dat zij niet de enige zijn met een vraag of zorg. In een van de webinars gaf een ouder aan: *“Het is vooral een bevestiging dat opvoeden (voor alle ouders) echt een uitdaging is”*. Door te normaliseren krijgen ouders meer vertrouwen in hun eigen kunnen. Een ouder verwoordde dat mooi in de evaluatie van de bijeenkomst ‘Hoera! 8 maanden’: *“Dit geeft bevestiging dat we op de goede weg zitten met onze zoon en dat hij zich goed ontwikkelt. Fijn om even te spiegelen aan andere ouders en wat vragen beantwoord te krijgen”*.

Overige organisatieontwikkelingen

- **Doorontwikkeling:** In 2020 hebben we de ambitie uitgesproken om te onderzoeken wat nodig is op het gebied van mentale gezondheid bij jongeren, in samenwerking met de scholen. Samen met het Buurtteam, KOOS en JoU heeft dit geleid tot BuKoJoU, een groepsaanpak met en voor jongeren met somberheidsklachten. Op een middelbare school is een tool uitgetest om mentale gezondheid te bespreken in de klas. Het samenwerken met scholen blijkt een uitdaging: ze hebben het zwaar in coronatijd, bovendien signaleren de scholen zelf hun eigen handelingsverlegenheid om onderwerpen als somberheid bespreekbaar te maken. In 2022 gaan we nog meer de samenwerking met scholen aan, want wij willen hen meenemen in de ontwikkeling, de mogelijkheden en ambitie van Collectieve Aanpak.

- **Opschaalbaarheid:** we realiseren ons steeds beter dat wat wij ontwikkelen en organiseren, opschaalbaar (uitbreiden naar andere wijken) en overdraagbaar (uitbreiden naar andere professionals) moet zijn. Om dit mogelijk te maken beschrijven we wat we doen en hoe het proces eruitziet. De overdracht naar andere professionals loopt nog niet zoals gehoopt. Ze zitten krap in hun tijd of vragen zich af of Collectieve Aanpak wel bij hun rol past. De Collectieve Aanpak is een specifieke manier van kijken en werken. Om die in de vingers te krijgen, is tijd en ondersteuning nodig.
- **Gezamenlijke visie en ambitie:** voor een andere manier van denken en werken is het noodzakelijk dat alle niveaus binnen de organisatie een gezamenlijk gedragen visie en ambitie hebben. Pas dan voelen en hebben professionals toestemming om Collectieve Aanpak in hun dagelijkse werk in te passen. Begin 2022 zullen we op basis van deze monitor spiegelgesprekken voeren met alle relevante samenwerkingspartners om die visie en ambitie verder te formuleren en vorm te geven.

Hoe gaan we verder in 2022

Het langetermijnperspectief is dat (vrijwel) alle professionals in Utrecht werken volgens de Collectieve Aanpak. De verwachting bij de start was dat de adviseurs/procesbegeleiders zichzelf overbodig zouden maken en dat JGZ-professionals en gezinswerkers de Collectieve Aanpak zelf zouden organiseren. Dat lijkt (nog) niet te passen binnen tijd, capaciteit en soms affiniteit.

Ondersteuning blijft dan ook zeker nodig de komende jaren. Die ondersteuning richt zich op het agenderen van de aanpak en het ondersteunen van Lokalis en JGZ om samen te werken met partners. In 2022 blijven we vernieuwen en kijken we naar de mogelijkheden om de Collectieve Aanpak verder te continueren en verstevigen. We zetten in op verbreding, borging en zichtbaarheid en diversiteit.

Verbreding

We versterken de samenwerking met partners (DOCK, Stichting JoU, scholen) en uitvoerende professionals. DOCK en JoU zijn al onderdeel van het kernteam Collectieve Aanpak. Samen met alle betrokken partijen ontwikkelen we een gezamenlijke ambitie voor de lange termijn. Vanuit deze ambitie bepalen we samen wat er nodig is om Collectieve Aanpak te optimaliseren, specifiek per organisatie, afdeling of team. Het is belangrijk om blijvend aandacht te hebben voor de verschillende rollen in de groep die een activiteit organiseert: wie is kartrekker, wie coördineert, wie denkt mee, wie levert inhoudelijke expertise?

Borging

Borging vraagt tijd. We gaan in 2022 door met het zichtbaar maken van wat werkt en het beschrijven en overdragen van de werkwijze aan professionals en ouders die met de Collectieve Aanpak aan de slag willen. Daarbij kijken we naar de kansen en uitdagingen die professionals ervaren om de aanpak onderdeel te maken van hun dagelijkse werk. De Collectieve Aanpak vraagt soms iets anders van

professionals dan ze gewend zijn, dan wat ze comfortabel vinden of wat ze denken te kunnen. Het is belangrijk om dit te bespreken en hen praktische handvatten te geven. Samen willen we komen tot gezamenlijke deskundigheidsbevordering en het benutten van elkaars expertise.

Zichtbaarheid en diversiteit

We werken in 2022 aan een betere zichtbaarheid en een groter bereik onder ouders. We weten dat we een bepaalde groep Utrechtse ouders nog onvoldoende bereiken. Dit heeft deels te maken met de werving, deels komt het ook door de vorm waarin de bijeenkomsten plaatsvinden. We missen bijvoorbeeld ouders die we niet digitaal kunnen bereiken. Zodra de coronamaatregelen het toelaten, houden we meer fysieke bijeenkomsten. Ook kijken we naar de groepsomvang. Bij sommige onderwerpen past een kleinschalige en persoonlijke vorm, zodat deelnemers zich veilig voelen om hun verhaal te vertellen. Daarnaast willen we meer inzicht krijgen in de werkzame onderdelen. Dit is belangrijk voor verdere opschaling.

Wat hebben we gedaan?

Een overzicht van activiteiten 2021

Hieronder vindt u activiteiten waarbij de procesbegeleiders van Lokalis en de adviseurs collectieve opvoedondersteuning van JGZ betrokken zijn geweest. Het is geen volledige opsomming, maar het geeft een beeld van de vragen die leven, de inzet en oplossingen, de betrokken partners en processen.

Hoera! 8 maanden

AANLEIDING

Door corona wordt een deel van niet-noodzakelijke consulten overgeslagen, mits dit past bij de situatie van het gezin en hun kind. Zo ook het 8-maandenconsult. Toch hebben ouders behoefte aan contact. Na een vraag onder jeugdverpleegkundigen en ouders blijkt dat veel van hen een (digitale) groepsbijeenkomst willen.

AANPAK

In lijn met de Collectieve Aanpak en in samenwerking met zeven verpleegkundigen ontwikkelen de drie adviseurs Collectieve Aanpak de digitale groepsbijeenkomst 'Hoera! 8 maanden'. Die is door drie JGZ-locaties gehouden. Na een presentatie over de belangrijkste ontwikkeldomeinen in deze fase (slapen, voeding en motorische ontwikkeling) gaan de ouders in wijkgerichte breakoutrooms met andere ouders en verpleegkundigen het opgroei- en opvoedgesprek aan. Zij ontdekken dat andere ouders met vergelijkbare opvoedvragen zitten.

HUIDIGE SITUATIE

In 2022 plannen we nieuwe bijeenkomsten. In samenwerking met een verpleegkundige werken we aan borging.

De intentie is dat deze digitale sessie in het reguliere aanbod van de JGZ komt.

Bestaande interventies

AANLEIDING

Ouders en professionals vragen om ondersteuning bij scheidingsvraagstukken voor kinderen in het basisonderwijs en hun ouders. De Collectieve Aanpak kijkt samen met ervaringsdeskundige ouders en professionals in de wijk naar wat de wensen nu eigenlijk precies zijn. Begin 2022 worden er negen professionals van DOCK, Lokalis en de JGZ opgeleid in een scheidingstraining voor kinderen en evenveel professionals voor scheidingstrainingen voor ouders.

AANPAK

Ouders geven in 2020 aan dat Utrecht voor 'niet-complexe scheidingen' geen ondersteuning biedt aan jonge kinderen op wijk- en groepsniveau. Na verschillende gesprekken en oriëntaties met ouders en professionals komt er een evidence based methodiek voorbij die zou kunnen voldoen aan de behoefte. Uiteindelijk begint de Collectieve Aanpak in 2022 met een samenwerking tussen JGZ, Buurtteam en DOCK op het gebied van scheiden. Hierin zijn het gedachtegoed van de Collectieve Aanpak en de bestaande methodiek aan elkaar gekoppeld.

We starten met het opleiden van verschillende professionals in trainingen voor kinderen en ouders. Het gaat hierbij om Stoere Schildpadden (4-6 jaar), Dappere Dino's (6-8 jaar) en de scheidingsATLAS (voor ouders met kinderen tussen 0-18 jaar). Voor de ouders betekent dit dat ze twee avonden met elkaar en met een getrainde professional in gesprek gaan over de aanstaande fase van veranderend ouderschap. Daarbij is ruimte voor alle emotionele en praktische ontwikkelingen. De aandacht voor de kinderen is een belangrijk aspect. Ouders kunnen informatie krijgen over Stoere Schildpadden (4-6 jaar) en Dappere Dino's (6-8 jaar).

In deze twee programma's worden de kinderen geholpen bij het omgaan met deze ingewikkelde en emotionele verandering. Zij leren onder meer dat de scheiding niet hun schuld is en dat ze hierover mogen praten.

Hoewel het vertrekpunt een bestaande interventie is gaan we gedurende dit proces, met inspiratie van deelnemende ouders en kinderen, op zoek naar de Utrechtse identiteit en blijven we de vraag stellen 'biedt deze training datgeen waar Utrechtse ouders/kinderen naar op zoek zijn?'

HUIDIGE SITUATIE

Door samen te werken met verschillende organisaties op dit thema, streven we ernaar om:

- Zoveel mogelijk ouders en kinderen te bereiken en de juiste verwijzing naar deze cursussen te doen
 - Ouders en kinderen te laten zien dat Utrecht er voor hen is (en niet alleen voor complexe scheidingen)
 - Zoveel mogelijk deskundigheid voor ouders beschikbaar te hebben (iedere professional kijkt vanuit eigen expertise)
 - Professionals de gelegenheid te geven om te leren van elkaars kennis
 - De doorverwijzing laagdrempeliger te laten verlopen.
-

Ouders met internationale achtergrond

AANLEIDING

Bij ouders met een internationale achtergrond bestaan veel onduidelijkheden over het consultatiebureau van de JGZ. Sommige ouders willen weten wat de JGZ precies is, wat het doel is van de consultatiegesprekken en hoe dit zich verhoudt tot informatie en advies uit het land van herkomst. Jeugdverpleegkundigen geven aan soms moeite te hebben om goed aan te sluiten bij deze diverse groep.

AANPAK

De vraag leidt tot een online dialoogsessie in juni 2021 tussen ouders met een internationale achtergrond en JGZ. Centraal staat elkaar leren kennen en van elkaar leren. Hoe kan de JGZ nog beter aansluiten bij deze groeiende groep ouders en hoe halen ouders meer uit hun consult bij de JGZ? Twee moeders van de stichting Parenting Across Borders begeleiden de bijeenkomst. Ze worden daarbij ondersteund door de Adviseurs collectieve opvoedondersteuning. De ondersteuning van de Collectieve Aanpak bestaat uit het (mee) organiseren van de dialoog, het faciliteren van de (digitale) ruimte en het betrekken van jeugdverpleegkundigen.

HUIDIGE SITUATIE

De dialoog krijgt een vervolg in 2022. De geleerde lessen uit de eerste dialoog worden verwerkt in nieuwe sessies. Parenting Across Borders heeft een projectplan geschreven. Om meer ruimte te bieden voor het echte gesprek, zal de dialoog bestaan uit twee sessies. Daarnaast is er meer oog voor verduurzaming, het plan moet ertoe leiden dat verpleegkundigen een dialoog zelf kunnen initiëren en organiseren.

Inzet eerste 1000 dagen

AANLEIDING

Sommige kinderen in Utrecht groeien in een kwetsbare situatie op. Hun ouders hebben bijvoorbeeld veel stress door hun leefomstandigheden (rondkomen, woonsituatie), hun perspectief in de samenleving of hun mentale gezondheid. Het preventieve en ondersteunende aanbod bereikt niet alle ouders of sluit niet bij hen aan. Er is soms veel wantrouwen naar de overheid en hulpinstanties.

AANPAK

Via de Collectieve Aanpak in de eerste 1000 dagen werken we samen met ouders om meer ouders te bereiken. In verschillende wijken hebben we onderzocht hoe we ouders kunnen ondersteunen bij een kansrijke start van hun kind. In een spiegelgesprek is gevraagd wat voor één belangrijke thema's zijn in de eerste 1000 dagen. Thema's die daarbij naar voren komen zijn: borstvoeding, discriminatie, taalontwikkeling, wonen en vertrouwen in professionals.

We hebben verhalen verzameld die de behoeften van ouders uitdrukken. Vaak gaat het om heel basale vragen. Een voorbeeld: "Bij mijn eerste zwangerschap wist ik ook gewoon niet goed wat ik moest vragen, of wat ik wilde of wat belangrijk was, ik had gewoon geen idee, alles was nieuw". Of: "De moederbabygroep. Daar leer je hoe je kunt communiceren met je baby, dat je kan praten met je baby, voorlezen. Je leert wat te doen". Een andere moeder geeft aan dat een inloop in haar buurt haar vlak na de bevalling geholpen heeft met het opbouwen van een netwerk en met zich uiten over haar 'grijze wolk'. Zij helpt nu mee aan de opzet van een gespreksgroep Grijze wolk.

HUIDIGE SITUATIE

- Er zijn diverse inloopgroepen. Inmiddels worden drie daarvan geleid door moeders, met ondersteuning van professionals
- We verbinden de inloopgroepen met voorzieningen in de wijk (formeel en informeel)
- We hebben twee spiegelbijeenkomsten in voorbereiding (over rondkomen en wonen)
- In de werkgroep jeugd 0-4 (voorheen kerngroep eerste 1000 dagen Oost) werken professionals in de wijk aan het verbeteren van de onderlinge samenwerking en informatievoorziening aan ouders. Elk teamlid heeft een sparringsouder, met wie hij/zij regelmatig contact heeft om input te vragen voor de werkgroep. Zo hebben ouders een actieve stem in de werkgroep.

Voor de Collectieve Aanpak in de eerste 1000 dagen is een checklist in ontwikkeling met inzichten en leerpunten van - organiserende - ouders en professionals. Deze checklist wordt continu verfijnd op basis van lessons learned

en verhalen van ouders en professionals (vragenlijst en interviews). Wat we weten:

- Een lange adem en continuïteit in samenwerken van ouders en professionals is belangrijk
 - Een stevig netwerk van professionals is essentieel
 - Het draait om vertrouwenwekkende relaties en uitgaan van kracht
 - De betrokken ouders weten zich gewaardeerd, dit is heel concreet gemaakt
 - Werk met sleutelpersonen (informeel en formeel)
 - Voor deze inzet zijn tijd en middelen beschikbaar
 - Organisatie-overstijgend werken is verbinden en aanvullen.
-

Webinars

AANLEIDING

In 2020 hebben we succesvolle opvoedwebinars gehouden. In 2021 zijn we binnen de Collectieve Aanpak doorgegaan met het organiseren, faciliteren en overdragen daarvan. We willen hierbij een duurzame samenwerking aangaan met partijen die in de stad actief zijn binnen het sociaal maatschappelijk domein.

AANPAK

In 2021 zijn samen met verschillende partners dertien webinars gegeven. De onderwerpen zijn gebaseerd op de behoeften van ouders en gericht op verschillende leeftijdsgroepen, zoals slapen (leeftijd 0 tot 8 maanden), zindelijkheid en de ontwikkeling van het tienerbrein. In de webinars hebben we geëxperimenteerd met nieuwe toepassingen. Een voorbeeld zijn breakoutrooms, waarin ouders in kleine groepjes uiteengaan om verder te praten over een thema.

Aan de webinars nemen steeds tussen de 30 en 150 ouders deel. Ook worden ze ongeveer 2500 keer teruggekeken. De ouders beoordelen de bijeenkomsten goed. We zijn begonnen om de organisatie van opvoed- en opgroeiwebinars overdraagbaar te maken. Een moeilijke factor daarbij is om tijd vrij te maken om de benodigde digitale vaardigheden aan te leren.

HUIDIGE SITUATIE

In 2022 blijven we webinars organiseren en breiden we het webinar team uit met collega's van andere organisaties.

10 lessen vanuit de webinars

1. Sprekers bij webinars worden vaardiger en voelen zich zelfverzekerder als ze vaker een webinar geven. Bijkomend voordeel is dat de voorbereidingstijd dan korter wordt.
2. Duidelijkheid over de verschillende rollen en digitale vaardigheden in een webinar team is erg belangrijk. Je leert door ervaring.
3. Het vragen van feedback aan ouders is cruciaal om te verbeteren en goed aan te sluiten bij hun wensen en verwachtingen.
4. Ouders waarderen het om de ervaring van andere ouders te horen, mits dit overeenkomt met de informatie van de professional.
5. Ouders vinden digitale bijeenkomsten laagdrempelig. Ze hoeven bijvoorbeeld geen oppas te regelen.
6. Werk aan een cultuur van leren en lef in je organisatie, dat straalt je uit naar ouders en jongeren. Stimuleer lef van professionals, dit is nodig om iets te doen wat buiten hun comfortzone ligt. Fouten maken mag. Steun van de organisatie is hierin heel belangrijk. Een gezellige en laagdrempelige sfeer zorgt voor openheid van ouders en de mogelijkheid om als facilitators 'fouten' op te vangen.
7. Bij de Collectieve Aanpak is werken vanuit gelijkwaardigheid met ouders essentieel. De manier waarop je ouders actief betrekt is cruciaal voor de betrokkenheid.
8. Behandel de theorie van het onderwerp in maximaal dertig minuten. Ouders vinden het belangrijk dat er voldoende tijd is om vragen te stellen en naar vragen van andere ouders te luisteren.
9. Werk met een gespreksleider die vragen uit de chat haalt en deze voorlegt aan de presentator(en).
10. Laat de spreker weten dat hij/zij alleen verantwoordelijk is voor de presentatie en de voorbereiding daarvan. De webinar organisatie regelt de rest (faciliteren, voorbereiden, tijd in plannen voor oefenen, werven, afsluiten etc.).

Ouder-kind inloopgroepen

AANLEIDING

Ouders hebben behoefte om elkaar vrijblijvend te ontmoeten en opvoedvragen en gebeurtenissen met elkaar te delen. Een moeder zegt: *“Het mamacafé was er in de buurt voor mij. Echt een inloop en lekker kletsen. Baby’s met dezelfde leeftijd. (...) zo kreeg ik langzaam contacten”*. Een andere moeder: *“Een ruimte voor ouders dat je soms helemaal gek wordt van je kind, om je gehoord te voelen (...) gewoon praten”*.

AANPAK

Op verschillende plekken in de stad zijn ouder-kind inloopmomenten. Vooral moeders die alleenstaand zijn, minder positieve ervaringen hebben met zwangerschap en bevalling, de Nederlandse taal minder goed spreken of geen werk hebben, komen naar de inloopgroepen. Incidenteel weten vaders de inloop ook te vinden. In gesprek blijkt dan dat zij een vrije dag hebben of dat hun partner hen ‘gestuurd’ heeft.

HUIDIGE SITUATIE

Er zijn samenkomsten en Buurtkoffies in de Dichterswijk, inloopmomenten in speeltuin De Kameleon in Hoograven, speeltuin De Voorn in Leidsche Rijn, speeltuin Gagelstede in Overvecht, jongerenruimte JoU in Vleuterweide (opstartfase), Oudercafé in West en M/V café in Zuilen. Elke wijk heeft zijn eigen accenten. Zo is er in Hoograven aandacht voor onderwijs en voor- en vroegschoolse educatie, in West is er telkens een spreker uit de wijk en in de Dichterswijk wordt een training gegeven aan ouders.

De adviseurs en DOCK zijn altijd aanwezig, op die manier bouwen ze een relatie op met de ouders. Soms sluit het Buurteam aan, een jeugdverpleegkundige of iemand van Sport Utrecht. Dit op basis van de vragen en behoeften van ouders. Alleen de inloopmomenten in Leidsche Rijn worden minder goed bezocht. We zoeken uit waar dat aan ligt.

Mooie ervaringen

Tijdens een inloopmoment gaat het gesprek over een brief die ouders hadden ontvangen over het inschrijven voor de basisschool. Er blijkt behoefte aan meer informatie. Een medewerker van MO – Onderwijs geeft in een vervolgspraak een toelichting op de brief. Dat maakt veel duidelijk voor ouders. Maanden later vertelt een van de moeders dat zij en haar partner hun kind in eerste instantie buiten de wijk naar school wilden laten gaan. Door het gesprek met MO en het contact met de andere moeders overweegt ze om hiervan af te zien. Ze ziet nu de meerwaarde van onderwijs in de eigen wijk. Door het opgebouwde netwerk met andere moeders uit de wijk heeft ze nog een reden om hiervoor te kiezen.

In Zuilen is de inloop door twee moeders opgezet, samen met DOCK. Hier wordt nu verbinding gemaakt met meer professionals, zoals verloskundigen. Oudercafé Noord-West is in de zomer van 2021 overgenomen door twee buurtbewoners die zelf ook moeder zijn. Zij draaien de groep zelf en hebben professionals als vangnet voor ondersteuning. Er wordt regelmatig geëvalueerd hoe de groepen lopen en hoe professionals kunnen ondersteunen. Ouders ontwikkelen zich in hun rol en participeren in hun buurt. We vragen de ouders hoe ze gewaardeerd willen worden. Een ouder zegt: *“Ik vind het zó leuk om te doen, ik hoef de vrijwilligersvergoeding niet. Ik vind het zó leuk”*.

Leerpunt

Een inloop brengt een zekere vrijblijvendheid met zich mee. Dat is prettig, omdat ouders daardoor geen verplichting voelen. Voor de professionals is het soms wel lastig om te bepalen wat het kan opleveren. Ligt de opbrengst dicht genoeg bij de opdracht? Daarnaast ligt er de vraag: hoe zorgen we ervoor dat de partijen er goed van op de hoogte zijn dat de inloop er is voor alle ouders? De meeste, in de wijk werkende professionals, hebben namelijk een sociale kaart functie voor ouders.

Op het moment dat zij goed op de hoogte zijn van dergelijke initiatieven in de stad kunnen ze deze nog beter aan ouders voorleggen

Kinderopvangtoeslagaffaire

AANLEIDING

Ook ouders in Utrecht zijn gedupeerd door de kinderopvangtoeslagaffaire. Zij verdienen alle mogelijke hulp, zodat ze de gevolgen van deze affaire achter zich kunnen laten en zich weer kunnen richten op de toekomst.

AANPAK

In onze aanpak werken we samen met het Landelijk Ouderpanel, U-Centraal, het Buurtteam én inwoners. We willen aansluiten op hun leefwereld, mét hen beslissen in plaats van vóór hen te beslissen. Buurtteams Utrecht heeft daarom twee moeders uit het Landelijk Ouderpanel gevraagd om deel te nemen in het team. Naast het bieden van individuele hulp en gezinshulp is er op 14 september 2021 een webinar gehouden. Daarin zijn gedupeerde ouders geïnformeerd over de manier waarop hulpverlening in Utrecht vorm krijgt. Tijdens het webinar komen er via de chat veel vragen binnen en doen inwoners hun schrijvende verhaal. De moeders van het ouderpanel beantwoorden de chat. Dit verlaagt de drempel en vergroot het vertrouwen onder de deelnemers.

HUIDIGE SITUATIE

Aan het webinar namen 35 ouders deel. Er is gesproken over behoefte aan lotgenotencontact. De procesbegeleiders vervullen daarin een verbindende rol. Er is hard gewerkt met alle wijken om de mogelijk gedupeerden van de kinderopvangtoeslagaffaire te benaderen met de vraag of ze ondersteuning van het Buurtteam wensen. Inmiddels zijn er 236 gezinnen in beeld.

BuKoJoU

AANLEIDING

In Vleuten signaleren verschillende buurtteams en (gespecialiseerde) jeugdhulp dat er veel jongeren met somberheidsklachten worden aangemeld of op de wachtlijst staan. Deze groep lijkt te groeien en hun wachttijd neemt toe.

AANPAK

Begin 2021 is er in samenwerking tussen Buurtteam, KOOS en Stichting JoU Jongerenwerk een groepsaanpak gecreëerd voor deze jongeren. Bij hen lijkt eerder 'normaliseren' nodig dan specialistische (individuele) behandeling.

Na een inventarisatie van de caseloads en de wachtlijsten zijn er al snel ruim vijftig jongeren in beeld met somberheidsklachten. Met hen vinden gesprekken plaats. Acht jongeren willen meedenken over bijeenkomsten voor de jongeren. Zij delen hun mening/wensen en denken mee over de inhoud van de bijeenkomsten. In april 2021 is de eerste pilot met acht jongeren van start gegaan.

HUIDIGE SITUATIE

In juli 2021 hebben we de pilot samen met de jongeren geëvalueerd. Daar komen mooie werkzame elementen naar voren. Jongeren geven aan dat het ontmoeten van en praten met leeftijdsgenoten heel fijn en belangrijk is. Daardoor kijken ze anders naar hun eigen situatie en voelen ze zich beter, thuis en in de groep. De ouders van de jongeren hebben elkaar ontmoet tijdens een ouderavond. Zo konden zij ook delen hoe het is om een kind te hebben met somberheidsklachten. Vanwege de goede ervaringen van de eerste groep jongeren, die elkaar inmiddels zien als vriendenclub, hebben we in september 2021 nieuwe jongeren succesvol benaderd. In januari 2022 beginnen twee nieuwe groepen met in totaal negentien jongeren.

Voorbeeld van samenwerking met voortgezet onderwijs

AANLEIDING

Via de gezinswerkers die zijn verbonden aan de school komt het signaal dat er meerdere jongeren met somberheidsklachten kampen. Het valt op dat sommige jongeren het na een lockdown niet makkelijk vinden om weer naar school te gaan. Ze moeten wennen aan een nieuw evenwicht. De school wil graag hulp bij een oplossing.

AANPAK

De gezinswerkers hebben de procesbegeleiders Collectieve Aanpak gevraagd aan te sluiten bij het kernpartneroverleg op school. Samen is de precieze vraag onderzocht. Het blijkt dat de school al eens eerder dergelijke signalen had. Toen zijn er succesvolle en drukbezochte workshops gehouden over mentaal welbevinden. Zou de school dit succes kunnen herhalen, dit keer in samenwerking mét de leerlingen? Mentoren kennen wel een aantal jongeren om mee in gesprek te gaan. De gezinswerkers die aan de school zijn verbonden, pakken dit op. Procesbegeleiders monitoren het proces waar nodig.

HUIDIGE SITUATIE

Begin 2022 volgt er een gesprek met leerlingen, mentoren en gezinswerkers. Samen bespreken ze het signaal en bedenken ze wat een antwoord kan zijn.

Krijtclub Ontwerp Team

AANLEIDING

We zien kinderen op (voor)school komen met een ontwikkeling die niet past bij de leeftijd en de competenties van het kind. Ook zien we dat kinderen een hoge druk ervaren om te presteren. Vanuit de voor- en basisscholen komen er al langere tijd signalen 'dat het zo niet (langer) gaat'. Deze signalen zijn verscherpt door corona. We maken ons zorgen over kinderen die niet naar (voor)school gaan. Het vertraagt hun ontwikkeling en we weten dat een goede start in het leven een voorspeller is voor de bestaanszekerheid als volwassene. Daarom willen we dit momentum benutten om al doende te leren en tegelijkertijd te werken aan de groei van jonge kinderen.

AANPAK

We gebruiken Design Thinking als methodiek. Dit daagt ons uit om in korte rondes concrete stappen te zetten, kennis en data te benutten, organisatie-overstijgend samen te werken en gebruik te maken van alle (on)denkbare expertise. Dit doen we daar waar het gebeurt, met ouders, kinderen en professionals: in de wijk, aansluitend op de leefwereld. We dromen groot en beginnen bij het begin. De ambitie beweegt mee met voortschrijdend inzicht. De geleerde lessen worden samen met de ouders en het team van de Krijtclub verzamelt.

De droom: kinderen van 0-6 jaar maken vanuit thuis een zo optimaal mogelijke start. Wij ondersteunen deze start met een eenvoudige en laagdrempelige plek waar alle kinderen en ouders welkom zijn. Onderwijs, opvang, zorg, sport, cultuur en spel komen daar samen en ouders kunnen ervaringen uitwisselen over het opgroeien van hun kinderen.

HUIDIGE SITUATIE

De Krijtclub is een Collectieve Aanpak op een plek in de wijk. In samenwerking met ouders van Overvecht starten we begin 2022 met een ontmoetingsplek waar ouders, kinderen en jongeren elkaar ontmoeten en met elkaar in

gesprek gaan over opvoedvragen. Deze ontmoetingsplek is gekoppeld aan school (Matheusschool), kinderopvang (Oppasmoeders) en de voorschoolse educatie. De ontmoetingsplek wordt begeleid door twee medewerkers van de Krijtclub (JGZ en Buurtteams Utrecht Collectieve Aanpak) samen met moeders en in de toekomst ook vaders.

HUIDIGE SITUATIE

De jongeren zijn een aantal keren bij elkaar gekomen. Ouders van deze kinderen komen nu ook met elkaar in contact; in coronatijd wandelen ze met elkaar. Samen met de jongeren en ouders kijken we hoe we deze groep jongeren beter kunnen vinden, zodat ook anderen kunnen aansluiten.

Hang-out De Meern

AANLEIDING

“Ik wil geen diagnose, ik wil geen uitleg over autisme, ik wil gewoon een leuke club met kinderen!” Dat zegt de 12-jarige Sanne. Ze vindt geen aansluiting op het speciaal basisonderwijs en gaat naar Berg en Bosch Onderwijs in Houten. We zien dat meer kinderen daar naar school gaan. Wellicht willen zij ook een gezellige vrijetijdsclub om samen iets te doen en vrienden te maken. Door bijvoorbeeld andere prikkelverwerking, emotieregulatie of een ander verloop van sociale ontwikkeling past het reguliere aanbod niet bij hen.

AANPAK

We werken aan een vrijetijdsclub tijd voor deze groep kinderen. Ouders en jongeren denken mee over de inhoud van de club en ouders hebben de keuze om elkaar te ontmoeten en spreken over onderwerpen die voor hen spelen. Professionals van Stichting JoU en De Wilg ontvangen en begeleiden de kinderen.

Heeft u vragen over de
Monitor Collectieve Aanpak?
Neem contact op met
Jeugdgezondheidszorg
(opgroeien@utrecht.nl) of
Buurtteams Utrecht (info@lokalis.nl).

Jeugdgezondheidszorg

Gemeente Utrecht

